

“Hoe moet een accountantsopleiding eruitzien?”

Waarom kiezen jonge mensen voor een studie accountancy? Wat zoeken ze erin, wat verwachten ze ervan? Willen ze later aan de slag bij een Big Four-kantoor, of lonkt het MKB? Ongeacht de motivatie en voorkeur van de student, zal de opleiding voldoende aantrekkelijk en studeerbaar moeten zijn. Volgens Frans Heitling mankeert er weinig aan de huidige eindtermen, maar gaat het vooral om het uiteindelijke curriculum en de invulling daarvan. Een eigenzinnige bijdrage van de voormalig hoofdredacteur van Accountancy Vanmorgen en Accountancynieuws.

“Stel de vraag over welke vaardigheden de nieuwe generatie accountants moet beschikken en de clichés liggen voor het oprapen. Vakkennis, ICT-vaardigheden, omgaan met data-analyse, kritisch vermogen. Kunnen luisteren, vragen stellen, uitleggen. Het is allemaal waar. Daarmee zijn de antwoorden op de vraag over welke vaardigheden de nieuwe generatie zal moeten beschikken, bijna altijd open deuren.”

Hoe aantrekkelijk en studeerbaar is de accountantsopleiding?

“Tja, het antwoord op die vraag hangt ook af van die individuele student(e). Waarom kiezen jonge mensen een studie accountancy? Is dat omdat ze goed zijn in rekenen? Omdat zij bedrijfseconomie leuk vinden? Omdat zij het analyseren en opstellen van kengetallen en KPI's leuk vinden? Of juist het adviseren van MKB-ondernemers en diep in de keuken van een onderneming kunnen kijken? Vinden zij – in audit – het

onderzoeken en speuren naar wat er wel goed gaat en niet goed gaat binnen een organisatie erg leuk? Of is het onderwerp duurzaamheid voor de student(e) een trigger, omdat dit ook op de agenda van de accountant thuishoort? Het antwoord ligt minder in de eindtermen, maar veel meer in het uiteindelijke curriculum en de invulling ervan. Vakkennis opdoen en docenten die dit samen met studenten kunnen koppelen en toetsen aan de praktijk.”

Perspectief MKB-accountant

“Vanuit mijn redactionele rollen kijk ik naar de MKB-accountant. Een complete, goed georganiseerde administratie is een absolute voorwaarde. Maar een zzp’er of een eenmanszaak een dik pakket papier overhandigen met daarin alle posten van een jaarrekening, is niet zo zinvol. Dat ligt al anders bij een scale-up. Een onderneming die meer dan 10 of 20 fte’s telt, flink doorgroeit en moet investeren in werkkapitaal, innovatie, vastgoed, productiemiddelen, opleiding en scholing, mensen, enz. Een MKB-ondernemer die nu een NOW-aanvraag moet indienen of in aanmerking komt voor TOZO-gelden.

Het doet niet alleen een beroep op je vakkennis, maar vraagt ook om aanvullende (gespreks)vaardigheden.”

De jaarrekening van een gemeente

“Vanuit mijn ervaring in de lokale politiek kijk ik weer anders naar de accountant: wat komt hij/zij aan (systeem)fouten tegen bij het controleren van de jaarrekening van mijn gemeente? De controleverklaring is minder interessant. In tegenstelling tot de management letter. Daarin schrijft de accountant op wat hij/zij allemaal werkendeweg tegenkwam. Wat werkt goed? Welke interne systemen werkten minder of soms niet goed? Zeer leerzaam.”

Big Audit

“Als krantenlezers en talkshowkijkers zien we vooral Big Audit. En wat horen we? De accountant deugt niet. Schandalen worden gestapeld. Accountants hebben geen lerend vermogen. Enzovoorts. Vooropgesteld: ik heb geen medelijden met de (controle) accountant. Het gaat hem/haar best

De bijdrage van Frans Heitling

goed. In de publieke opinie hebben accountants echter de schijn tegen. Mijn vraag aan de criticasters: hoeveel jaarrekeningen worden er jaarlijks onterecht goedgekeurd? Komt nooit een sluitend antwoord op. Zeg niet dat er nooit ongelukken gebeuren. Ik ga er wel van uit dat er bij het overgrote deel van de controles geen desastreuze fouten worden gemaakt. Kritiek en een niet altijd positief beeld in de publiciteit? Accountant: leer er maar mee leven.”

De toezichthouder

“In 2019 stelde de AFM een echt goed rapport op over de accountants in het OOB-segment onder de Big Four-kantoren. Dossieronderzoek, cultuuronderzoek, gesprekken met directies en met medewerkers. Een gevalideerd onderzoek naar cultuur

en kwaliteit binnen deze kantoren. Verplichte kost voor iedereen, die:

- zich een oordeel wil vormen over de kwaliteit van kantoren;
- wil werken aan de kwaliteit van kantoren;
- zich afvraagt waar hij/zij zou willen werken;
- zich de vraag stelt: welke eisen moet we stellen aan onze accountants?

Ik ben een fan van dit rapport. Factoren die voor mij bijdragen aan de kwaliteit hiervan? Vingers op de zere plekken. Van tone-at-the-top tot en met praktijk op de werkvloer. Kantoren die het niet goed doen, krijgen hierin onderbouwd een stevige tik op hun vingers. Kantoren die het beter c.q. goed doen, worden eveneens met naam en toenaam genoemd. Het kan dus wel.”

“Uiteindelijk komt het toch weer aan op #hoedanprecies.”

En wat moet er dan uit?

Wanneer je de 77 pagina's eindtermen doorploetert, kom je dan gekke dingen tegen? Valt reuze mee. Geen vreemde eisen aan wat een auditstudent uiteindelijk moet weten en kunnen: *'Voor een jaarrekeningcontrole, conform de van toepassing zijnde beroepsreglementering, de relevante kennis van de entiteit en zijn omgeving, met inbegrip van haar interne beheersing, te verzamelen om vervolgens de bedrijfs-, accountantscontrole-, inherente-, interne beheersings- en detectierisico's te beschrijven en in te schatten en de materialiteit te bepalen.'*

Of – voor het MKB – dat de student in staat is om *'de verwachtingen van de opdrachtgever en gebruikers van de opdracht te onderkennen, de spanningsvelden tussen de verschillende belanghebbenden te identificeren, de belangen van de opdrachtgevers en het publiek af te wegen, hierop te reflecteren en bij de besluitvorming te betrekken.'*

Uiteindelijk komt het toch weer aan op #hoedanprecies. Hoe ziet het curriculum eruit? Welke vaktheorie en casuïstiek worden besproken? Hoe zien praktijkopdrachten eruit en hoe worden ze beoordeeld? Misschien moeten we wel naar een rating voor de accountantsopleidingen. Wie levert de beste afgestudeerde accountants af? Welke opleiding is top?"

Actualiteit

"Oh ja, denk als kantoor ook nog even na over *werkdruk*. Een plus 40-urenwerkweek is niet meer zo vanzelfsprekend als 20, 30 of 40 jaar geleden. Jonge, hoogopgeleide mensen kunnen kiezen en doen dat ook. Geld is dan niet altijd het doorslaggevende argument. Werk moet ook leuk, boeiend, uitdagend en behapbaar zijn. Kortom, balans is net zo van belang."

Het laatste woord

Wat is er volgens Frans Heitling nodig om mensen oprecht te enthousiasmeren voor het accountantsberoep? "Accountancy is divers. Draag dat uit. Kortom, van onderzoekers, specialisten en vragenstellers die naar grote ondernemingen kijken of het functioneren van onze overheden, tot aan mensen die graag MKB-ondernemers goed willen en kunnen ondersteunen met hun vakkennis, inzichten en inlevingsvermogen."

Frans Heitling was tot voor kort hoofdredacteur van Accountancy Vanmorgen, daarvoor van Accountancynieuws. Geniet van inhoudelijk bezig zijn met onderwerpen, vanuit de wil om te weten hoe, waarom, wanneer, waar en wat mensen doen en wat hen drijft. Kun je dat ook nog plaatsen in een maatschappelijke context, dan ben je in zijn optiek relevant bezig.

Twee belangrijke inzichten uit zijn eigen opleiding: "Op de middelbare school kwam ik tijdens bedrijfseconomie/boekhouden in aanraking met het begrip periodetoerekening. Geef je geld uit voor een langer lopend project, neem dat dan ook gelijk op in je administratie. Zelfs als je de kosten nog niet precies weet. Begin met een stelpost. Dat gaat in non-profit of bij (kleinere) overheden weleens fout. Bij mijn studie geschiedenis was het belangrijkste inzicht het begrip objectiviteit. Kijk altijd naar het referentiekader van een groep of individu. Hierdoor kun je tot een oordeel komen over de vraag of er al dan niet logisch is nagedacht en gehandeld. Vorm voor jezelf wel een oordeel over dat referentiekader."